

Bubbling op het Zomercarnaval

tekst: Bjorn Schipper illustratie: Robert Swart

In de aanloop naar het Zomercarnaval in Rotterdam ontstond de nodige commotie over het door de organisatie aangekondigde verbod op de dansstijl- en vorm *bubbling*. De organisatie van de straatparade verbood de deelnemers aan het Zomercarnaval ‘vulgair te dansen’. Daarbij werd de dansstijl- en vorm *bubbling* als voorbeeld gegeven.

Deze vorm van dansen zou volgens de organisatie te seksueel zijn. De aankondiging van het dansverbod werd door deskundigen in verschillende media racistisch en een misverstand genoemd. Racistisch, koloniaal en/of denigrerend omdat het de Afro-Caribische cultuur aantast¹ en een misverstand² omdat het de organisatie van het Zomercarnaval helemaal niet aan zou moeten gaan of en hoe mensen dansen. Als toeschouwers aanstoot nemen aan een dans, staat het hen natuurlijk vrij niet naar de straatparade te gaan kijken. Die – terecht – kritiek was vooral cultureel en sociaal-maatschappelijk van aard. In deze bijdrage voor *Muziekwereld* focus ik op de juridische context van het dansverbod. Kan een dansstijl- of vorm überhaupt wel op juridische gronden³ verboden worden? Of bestaat er zoiets als een (absoluut) recht om te dansen?

Zomercarnaval: verbod om ‘vulgair te dansen’

Het door de organisatie aangekondigde dansverbod vindt zijn oorsprong in de spelregels die de organisatie kan opleggen aan deelnemers aan de straatparade die zich hiervoor officieel inschrijven. In zoverre lijkt er sprake van een civielrechtelijke basis voor een dansverbod. De Stichting Zomercarnaval Nederland is de organisator van onder meer de straatparade. Tussen deze stichting en de deelnemers – ook wel ‘carnavalsgroepen’ genoemd – wordt een overeenkomst gesloten tot deelname aan de straatparade (en Lightning Parade) van het Zomercarnaval. Deze overeenkomst bestaat uit een reglement met bijbehorende algemene voorwaarden⁴.

Een van de voorwaarden uit het reglement heeft betrekking op het gewraakte dansverbod. Artikel 5.6 van het reglement luidt als volgt:

“Hoe je danst: Dansen kan heel provocerend en/of vulgair zijn. Vooral met zijntweën, als bepaalde seksuele bewegingen op straat worden nagebootst. Dit is niet toegestaan. Ook het dansen van bubbeling is niet toegestaan. Dit wordt door de Organisatie gekenmerkt als een provocerende ordinaire dans. Zomercarnaval is een familiefeest en de Organisatie hecht er heel veel waarde aan dat dit behouden blijft.”

De dansstijl- en vorm *bubbling* wordt door de organisatie nadrukkelijk als een provocerende ordinaire dans bestempeld en om die reden tijdens het Zomercarnaval verboden. In de geest van artikel 5 van het reglement zou *bubbling* in strijd met het goed fatsoen zijn.

Op overtreding van het dansverbod staan sancties. Artikel 5.7 luidt als volgt:

“Op gedragingen in strijd met wat voorgeschreven is in artikel 5 van dit Reglement staan de volgende sancties, afhankelijk van het voorval, uitsluitend ter beoordeling aan de Organisatie: directe verwijdering uit de Straatparade en/of Lighting Parade; uitsluiting voor één of meerdere jaren van de gehele Groep van de Straatparade en/of Lighting Parade; en/of geen teruggave van de administratiekosten en inschrijfgeld. Daarnaast wordt de borg ingehouden.”

Overeenkomst met ‘carnavalsgroepen’

Laten we eens inzoomen op de inhoud en haalbaarheid van het dansverbod. De eerste complicerende factor van het dansverbod is namelijk dat er een overeenkomst tussen organisator en deelnemers van de straatparade met ‘carnavalsgroepen’ wordt gesloten. Maar wie of wat is zo’n carnavalsgroep? Uit de definities van het reglement volgt dat het daarbij moet gaan om carnavalsgroepen bestaande uit groepen mensen van zo’n 45-200 gekostumeerde personen. Dit roept allerlei vragen op die samenhangen met de juridische gebondenheid aan het reglement. Wie is verantwoordelijk voor zo’n carnavalsgroep? Wie vertegenwoordigt zo’n carnavalsgroep? Is zo’n carnavalsgroep op een bepaalde manier ingericht of georganiseerd, zoals bijvoorbeeld in de vorm van een officiële vereniging of stichting? De antwoorden op deze vragen zijn van invloed op de mate van gebondenheid van leden van zo’n groep aan het dansverbod uit artikel 5.6 van het reglement. Hoe minder onderlinge inrichting of organisatie binnen zo’n

carnavalsgroep, hoe lastiger de individuele juridische gebondenheid aan het dansverbod en daarmee handhaving ervan.

Huisregels- en reglement

Dezelfde problematiek speelt – in het hypothetische geval – bij het plaatsen van een bord, banner of doek met daarop de teksten van door de organisator van de straatparade gehanteerde reglementen, voorwaarden en/of huisregels, waaronder het dansverbod. Waar een organisator van een ‘normaal’ festival met een afgesloten evenemententerrein te maken heeft en bij binnenkomst juridisch wel in staat is met voorwaarden en huisregels te bepalen wat tijdens het evenement wel en niet is toegestaan binnen de omheining van het evenemententerrein, heeft de organisator van de straatparade te maken met de voor iedereen op elk gewenst moment toegankelijke openbare ruimte. Er is daarmee voor de organisator van de straatparade geen sprake van afbakening. Dit maakt dat de organisator niet of nauwelijks invloed kan uitoefenen op

handhaving van eventuele gecommuniceerde spelregels in de vorm van een reglement, voorwaarden en/of huisregels.

Lokale driehoek

De organisator heeft geen zeggenschap in de openbare ruimte. Het is namelijk de burgemeester die samen met de andere benen van de lokale driehoek – politie en officier van justitie – over de openbare orde van de publieke ruimte in een stad of dorp gaat. Eventueel zouden in de te verlenen vergunning nog bijzondere regels opgelegd kunnen worden rondom de organisatie van evenementen en het al dan niet toestaan van bepaalde uitingen. Maar of de burgemeester via een evenementenvergunning en/of op grond van de openbare orde zomaar in de openbare ruimte een vergaande voorwaarde in de vorm van een dansverbod zou kunnen opleggen? Ik waag het te betwijfelen. De storm van kritiek die de organisator van het

Zomercarnaval in Rotterdam kreeg, zou een briesje zijn in vergelijking met kritiek op de burgemeester in zo'n situatie.

Het recht om te dansen

Tot zover de juridische hobbels bij het opleggen van een dansverbod. De problematiek kan ook bekeken worden vanuit de vrijheid van het individu of een groep om te dansen. De vraag is dan of er zoiets bestaat als het recht om te dansen? En zo ja, is dat recht dan absoluut en hoeft dat recht nooit te wijken voor bepaalde regels of andere belangen?

Interessant is vast te stellen dat dansers die dansen op muziek, onder omstandigheden als uitvoerende kunstenaars in de zin van de Wet naburige rechten (Wnr) zouden kunnen worden aangemerkt. Hiervoor is in ieder geval nodig dat zij een werk in auteursrechtelijke zin – bijvoorbeeld een choreografie of muziekwerk – uitvoeren of vertolken en dat met die uitvoering een persoon-

lijke en artistieke inbreng gemoeid is⁵. Uitvoeren moet in deze context gezien worden als een zekere artistieke activiteit. De dansers die tijdens de straatparade samen op bubbling-muziek een speciale dans maken, voeren mogelijk samen bedoeld of onbedoeld een choreografie en/of muziekwerk uit. Dat zou dan betekenen dat de dansers uit een carnavalsgroep als uitvoerende kunstenaars gezien kunnen worden. Hun prestatie in de vorm van een dans kan dan als uitvoering onder de Wnr wettelijke bescherming genieten. In het verlengde hiervan zou zo'n dansuitvoering als kunstuiting bescherming kunnen genieten op basis van een van de Europese grondrechten, te weten de kunstenvrijheid of vrijheid van artistieke expressie als uitvloeisel van de algemene uitingenvrijheid⁶.

Ik benadruk dat het hierbij niet om absolute rechten gaat; afhankelijk van de omstandigheden van het geval kunnen Europese grondrechten en intellectuele eigendomsrechten zoals de naburige rechten van de uitvoerende kunstenaar afgewogen worden tegen andere relevante rechten en belangen, zoals bijvoorbeeld informatievrijheid, privacyrecht of de goede zeden. De artistieke waarde van een kunstuiting lijkt soms een rol te spelen bij de afweging van de verschillende belangen.

In het voordeel van de bubbling-dans als beschermd kunstuiting of artistieke expressie pleit dat het hier qua aard en kenmerken gaat om een uiting van immaterieel

Afro-Caribisch cultureel erfgoed. Anders gezegd: het is niet zomaar een dansstijl- of vorm, de dansen raken in de context van het slavernijverleden aan het bestaansrecht om in kostuum in vrijheid het lichaam te mogen bewegen. Het is als het ware een cultureel-historisch gekwalificeerde kunstuiting. Als we die afzetten tegen de goede zeden en het contractuele goed fatsoen van artikel 5 van het reglement van de straatparade, vind ik het goed verdedigbaar dat de dansuiting vóór gaat en het dansverbod het in de afweging van botsende belangen moet afleggen.

Tot slot rijst de vraag of het dansverbod van artikel 5.6 van het reglement van het Zomercarnaval nietig verklaard zou kunnen worden wegens strijd met de wet, goede zeden of openbare orde. Naast de hiervoor genoemde afweging van specifieke belangen in een individueel geval kan het contractueel opleggen van het dansverbod aan (individueel) van carnavalsgroepen mogelijk aanleiding zijn dit dansverbod nietig te verklaren. Laat ik het zo zeggen, het verstrekkende dansverbod heeft in ieder geval juridisch de schijn tegen. Tellen we daarbij op dat het cultureel-maatschappelijk in het geheel niet te verdedigen is, en de organisatie van het Zomercarnaval doet er verstandig aan om voor de editie 2024 nog eens goed naar de inhoud van artikel 5 van haar reglement te kijken.

Bjorn Schipper is advocaat en oprichter van Plus One Legal in Amsterdam

- ingezonden mededelingen -

DUTCH - JAZZ elke zondag 22:00 / 23:00 op Sublime FM

foto : Frank de Graaf

foto : Roland van Tulder

DUTCH-
JAZZ

Hét radioprogramma waar de Nederlandse jazz centraal staat met Rolf Delfos en Bart Wirtz

Sena

SUBLINE FM

1. Zie onder meer Linette van Vlodrop, 'Bewegen zoals je wilt is zwaar bevochten. Verbod op 'bubbling' roept herinneringen op aan andere verboden dansstijlen', artikel in NRC d.d. 29/30 juli 2023.
2. Zie onder meer <https://nos.nl/artikel/2484573-verbod-op-dansstijl-bubbling-bij-zomercarnaval-rotterdam-racistisch-en-misverstand> en <https://www.oneworld.nl/identiteit/voor-bubbling-verboden-witte-mensen-al-zwarte-dans-en-muziek/>
3. Zo moest 2 Live Crew in 1990 de eigen raptexsten in de rechtszaal verdedigen tegen de aanklacht dat deze te obscene zouden zijn (zie: <https://www.nytimes.com/1990/10/17/us/obscenity-or-art-trial-on-rap-lyrics-opens.html>), werden in 1994 in het Verenigd Koninkrijk 'raves' en daarmee 'beatmuziek' bij wet verboden (zie <https://www.vice.com/nl/article/exy3zn/de-battle-of-beanfield-was-het-begin-van-het-einde-voor-illegale-raves-in-engeland-303>), moest ook grimemuziek het in het Verenigd Koninkrijk ontgelden (zie: <https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/de-dag-dat-stormzy-engelen-hoorde-zingen-bf87a7a3/>) en bond de gemeente Amsterdam vrij recent de strijd aan met de drillrap cultuur (zie: <https://www.puna.nl/news/halsema-wil-drillrappers-verbieden-clips-in-amsterdam-op-te-nemen-ook-clipmakers-vervolgd>).
4. Zie website van de Stichting Zomercarnaval Nederland: <https://www.zomercarnaval.org/wp-content/uploads/2022/12/Reglement-Straatparade-Lighting-parade-2023.pdf>
5. Vgl. Geerts e.a., Kort begrip van het intellectuele eigendomsrecht, p. 662-663, Wolters Kluwer, 2022, 15e druk.
6. Artikel 13 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.